

BILDUNG 2018

SCHOURKALENDER

HENK SISSING (RED.) EN 364 ONDERWIJSCOLLEGA'S

365
inspirerende
gedachten voor
het betere
onderwijs

ISVW UITGEVERS

VOORWOORD

Leusden, 26 juni 2017

Beste onderwijscollega's,

Met veel meer trots dan goed voor ons is, presenteren wij u de *Bildung scheurkalender 2018*. In de kalender 2018 lichten 365 collega's uit het SO, PO, VO, MBO, HBO en WO hun meest inspirerende uitspraak over onderwijs toe in 200 woorden.

Iedere bijdrage zet duizenden onderwijscollega's dagelijks aan tot nadenken en gesprek. De kalender heeft dankzij de prachtige bijdragen in de edities 2016 en 2017 een grote naamsbekendheid opgebouwd. De bijdragen worden gebruikt in gesprekken, bij openingen van kleine en grote bijeenkomsten, in scholingstrajecten, in artikelen...

Bildung

Het begrip 'bildung' raakte in zwang door de Duitse geleerde en staatsman Wilhelm von Humboldt (1767-1835), die daarbij vooral aan schone kunsten dacht. Inmiddels omvat het de persoonlijke, culturele en maatschappelijke ontwikkeling. Bildung is nodig omdat je het echt niet meer redt met vakkennis alleen.

Bildung waait niet over, want bildung berust op *4th-century-B.C.-skills*; op de open, kritische, nieuwsgierige houding die we bij Socrates al vinden.

De moderne eigentijdse bildung dient zich aan in het onderwijs, want ‘the times they are a-changin’’, zoals Dylan al zong. Hij vergat daarbij ten onrechte het woord ‘rapid’. Banen waarvoor we nu opleiden bestaan straks niet meer of bestaan nog niet en onze jongeren worden zo oud dat we ze op een zinvolle vrijetijdsbesteding en meerdere carrières moeten voorbereiden. Dat vereist o.a. persoonsvorming.

De denkers van onze tijd leveren bijdragen die stevast verder gaan dan alleen de kennisfunctie van onderwijs. Maar kennis was, is en blijft wel fundamenteel, want ‘alle kennis is basiskennis’, aldus Einstein. Hoe snel de wereld ook nog zal veranderen, de basiskennis in het funderend onderwijs blijft, want 7×8 is over twee eeuwen nog steeds 56, Maastricht zal niet verschuiven, begrijpend lezen blijft noodzakelijk, stamper en stijl blijven, Rembrandt en Van Gogh ook...

Wij wensen de lezers van de kalender veel genoegten, goede gesprekken en verdieping!

Hartelijke groet,
Henk Sissing (idee en redactie) en
Erno Eskens (uitgever ISVW)

BILDUNG SCHEURKALENDER 2018

JANUARI

Maandag

1

‘Uw werk omvat méér dan het
bijbrengen van kennis en
vaardigheden aan de volgende
generatie.’

Koning Willem-Alexander

Bron: Toespraak van Koning Willem-Alexander tijdens
de Nieuwjaarsontvangst Nederlandse gasten,
Koninklijk Paleis Amsterdam, 17 januari 2017.

1 JANUARI

'Ieder jaar verwelkomen wij op de Nieuwjaarsontvangst een groep speciale gasten en dit jaar zijn dat professionals uit het basis- en voortgezet onderwijs: leraren, juffen en meesters. Fantastisch dat U vandaag als speciale gasten in ons midden bent. Samen met Uw collega's in alle delen van het Koninkrijk begeleidt U 2,5 miljoen leerlingen in de woelige leeftijd tussen 4 en 18 jaar op het pad der kennis. Onder hen drie uit ons gezin.
Gefeliciteerd met deze uitdagende baan!

Als samenleving verwachten we nogal wat van U. Uw werk omvat méér dan het bijbrengen van kennis en vaardigheden aan de volgende generatie. Soms lijkt het wel alsof het onderwijs het antwoord moet geven op alle maatschappelijke vragen.

De verantwoordelijkheid en druk die U voelt is groot. Ik denk dat ik namens vrijwel alle ouders spreek, als ik zeg: dank U wel voor Uw betrokkenheid en gedrevenheid.

Uit de Landelijke Jeugdmonitor 2016 bleek dat Nederlandse kinderen tot de gelukkigste ter wereld behoren. Dat kunnen wij als ouders natuurlijk niet alleen op ons conto schrijven. Dat moet ook met Uw prestaties te maken hebben!'

Koning Willem-Alexander

BILDUNG SCHEURKALENDER 2018

MAART

Vrijdag

23

‘If nothing goes right, go left.’

Bron: Onbekend.

23 MAART

Dit is een oproep om als het op de voorgeschreven manier niet lukt, het op een andere manier te proberen, tegen de stroom in. Het is ook een oproep om juist niet altijd tegen de stroom in te willen roeien en je ook eens ontspannen de andere kant op te laten drijven.

Op school gebruiken we uitgebalanceerde lesmethoden met goed omschreven strategieën en leerdoelen. Ik heb echter weleens een Deense delegatie langsgehad die er verbaasd over was dat er steeds maar één methode werd gevolgd. Niet ieder kind is toch met die ene methode geholpen?

Ooit had ik blokfluitles. Iedere les oefenden we een volgend melodietje met een nieuwe toon of noot. Ik kan me herinneren dat ik bleef hangen bij nummer 14. Ik kreeg dat riedeltje er niet in. Thuis werden ze gek van al die dagelijkse herhalingen. Uiteindelijk heeft mijn juf me toch door laten gaan. Nummer 15 lukte wel. Toen ik bij nummer 40 alles klaar had, bladerden we terug naar het struikelblok. Ik floot het zonder probleem. Waarmee ik wil zeggen dat er andere manieren zijn om door te gaan dan het voorgeschreven pad. Soms met de stroom mee. Soms ertegenin.

Roy Geurs

Strategisch adviseur gemeente Rotterdam
r.geurs@rotterdam.nl, LinkedIn: Roy Geurs

BILDUNG SCHEURKALENDER 2018

SEPTEMBER

Woensdag

12

‘Leer ons leren en verbeelden!’

Student mbo-opleiding

12 SEPTEMBER

Hij kneep zijn ogen aandachtig samen, de jonge mbo-student. Ik sprak met hem en een paar opleidingsgenoten. Het ging over de snel veranderende arbeidsmarkt: wat dat voor hen zou betekenen? En opeens concludeerde hij: 'Zouden ze me niet moeten leren hoe ik snel nieuwe dingen kan leren? Want dat is wat de toekomst vraagt.' De vervolgvraag was natuurlijk of ons onderwijs klaar is om deze vragen van de toekomst te beantwoorden. Vertegenwoordigt het diploma nog wat de praktijk straks vraagt? En zo niet, hoe moet het onderwijs van de toekomst er dan uitzien? En wat betekent dat voor het toezicht? Op dit moment denken we nog vooral in beroepen: wat wil je later worden? Maar waarschijnlijk wordt straks vooral aan je gevraagd welke bijdrage je kunt leveren aan de maatschappij. En dan moet je niet alleen kennis en vaardigheden hebben, je moet vooral weten wat je talenten zijn. Leren doen we straks in nieuwe combinaties tussen onderwijs, ict en bedrijfsleven. Die veranderingen betekenen dus een heel nieuw leerproces, voor studenten, maar ook voor iedereen in het onderwijs, de arbeidsmarkt en in het toezicht. We zullen allemaal opnieuw moeten leren leren en verbeelden. En met die ene student komt het straks wel goed. Want hij stelt om te beginnen al de goede vragen.

Monique Vogelzang

Inspecteur-generaal van het Onderwijs, Inspectie van het Onderwijs

BILDUNG SCHEURKALENDER 2018

NOVEMBER

Maandag

12

‘Wie via één bril kijkt ziet altijd te weinig.’

L'Introuvable (1937)

Marcel Mariën
(1920-1993)

Surrealistisch kunstenaar

12 NOVEMBER

Kijken, waarnemen, reflecteren, begrijpen. De kernwoorden waar het om gaat in het onderwijs. Iedere dag. Kijk je samen, dan zie je meer. Zet je elkaars bril op, dan begrijpen we elkaar en misschien zelfs wel beter. Kijken, waarnemen en reflecteren om te leren. Samen, elke dag een beetje beter. De verandering begint bij jezelf. Jij bent het voorbeeld, het rolmodel van de verandering. Als je via een bril kijkt, 'die van jou', dan zie je te weinig. Neem eens andere perspectieven. Laat het binnenkomen en zie een mogelijke verandering en realiseer je dan dat jij daar het beginpunt van kunt zijn. Veranderen, iedereen kan het. Het begint bij jou!

Judith van Wijngaarden

Directeur Mariaschool RVKO, lid adviesraad Stichting LEERkracht
en ambassadeur steunpunt brede scholen
@jvwijngaarden, LinkedIn: Judith van Wijngaarden
www.maria-school.nl

BILDUNG 2018

365 inspirerende gedachten voor het betere onderwijs

Deze scheurkalender bevat 365 inspirerende uitspraken. Iedere bijdrage zet aan tot nadenken. De uitspraken worden op de achterzijde in prachtige mini-essays toegelicht door 365 experts die werken in het onderwijs of voor het onderwijs. Helder is dat onderwijs meer omvat dan kennisoverdracht alleen. *De Bildungskalender 2018* is 100% van onderwijscollega's voor onderwijscollega's.

De kalender bevat bijdragen van leraren uit alle geledingen van het onderwijs (SO, PO, VO, MBO, HBO en WO), maar ook van leerlingen, studenten, ouders, teamleiders, leerlingbegeleiders, remedial teachers, directeuren/rectoren, hoogleraren, lectoren, inspecteurs, beleidsmedewerkers, wetenschappers, leden van de Eerste en Tweede Kamer, leden onderwijsraden PO t/m HBO, schoolbegeleiders, wethouders, onderzoekers, bestuurders, psychologen, pedagogen, filosofen, schrijvers, didactici en vele andere onderwijsexperts.

In deze kalender staan gastbijdragen van o.a. **KONING WILLEM-ALEXANDER**, **BEN FERINGA** (Nobelprijswinnaar), **ROBBERT DIJKGRAAF** (Directeur van het Institute for Advanced Study Princeton), **MARK RUTTE** (oud-bewindspersoon OCW), **TIBOR NAVRACSICS** (European Commissioner for Education, Culture, Youth and Sports) en **JET BUSSEMAKER** en **MARJA VAN BIJSTERVELDT** (oud-bewindspersoon OCW).

Er is in deze kalender extra aandacht voor het eeuwfeest van het Ministerie van OCW in september 2018.

